

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 26.06.1974, sp. zn. Cpjf 97/73, ECLI:CZ:NS:1974:CPJF.97.1973.1

Číslo: 48/1974

Právní věta: O součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 26.06.1974

Spisová značka: Cpjf 97/73

Číslo rozhodnutí: 48

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Zhodnocení

Hesla: Národní výbory, Organizace socialistické, Právo občana, Řízení před soudem, Řízení před státním notářstvím, Účastníci řízení, Upozornění

Předpisy: 95/1963 Sb. 99/1963 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 48/1974 sb. rozh.

O součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím

(Ze zhodnocení praxe soudů a stanoviska občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 26. 6. 1974, [Cpjf 97/73](#))

Je jednou ze základních zásad organizace a činnosti soudů v ČSSR, že soudnictví se vykonává za široké účasti pracujících a že soudy při plnění svých úkolů postupují v úzké součinnosti zejména s národními výbory a dobrovolnými společenskými organizacemi pracujících a usilují o to, aby do boje proti porušování socialistického právního řádu byly zapojeny nejširší vrstvy občanů (§ 7 ods. 1 zákona o organizaci soudů a o volbách soudců). 1)

Občanský soudní řád 2) i notářský /3/ řád obsahují podrobnou právní úpravu účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, ale i jiných druhů součinnosti soudů a státních notářství s těmito orgány a organizacemi.

Ustanovení uváděných právních předpisů, která poskytují podklad pro rozvíjení této součinnosti, a tím i pro zintenzivnění společenského působení na účastníky řízení a ostatní občany, jsou však málo

využívána.

Tento stav součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi vyžaduje proto podstatnou změnu v přístupu k uplatňování uvedené zásady organizace a činnosti soudů, jíž je rovněž (vedle zásady volitelnosti všech soudců a zásady účasti soudců z lidu na rozhodování) uskutečňována účast pracujících a jejich organizací na správě státu a na činnosti orgánů státu, tedy i orgánů justičních.

Třeba mít na zřeteli, že i v této otázce jde o realizaci principů dalšího rozvoje socialistické demokracie v naší společnosti, o důsledné prosazování leninské metody a stylu práce orgánů socialistického státu a využívání jednoho z prostředků k tomu, aby dodržování a upevňování socialistické zákonnosti, státní a občanské kázně i úcta k právu se staly záležitostmi všech státních a hospodářských orgánů, společenských organizací i občanů, jak tyto úkoly v oblasti sociálně politického rozvoje společnosti vytyčil XIV. sjezd Komunistické strany Československa.

V usnesení pléna Nejvyššího soudu ČSSR k úkolům soudů a státních notářství po XIV. sjezdu KSČ z 1. 10. 1971, Plsf 1/71, /4/ bylo již zdůrazněno, že cílem práce soudů a státních notářství je dosahovat dobrovolného a uvědomělého dodržování právního řádu občany a jejich aktivní pomoci při prosazování socialistické zákonnosti. Také ve směrnici pléna Nejvyššího soudu ČSSR k hlavním ideologickým problémům v rozhodovací činnosti soudů a státních notářství z 25. 6. 1974, Plsf 1/74, /5/ bylo rovněž zdůrazněno, že účast pracujících na výkonu soudnictví je jedním z hlavních prostředků pro upevňování socialistického státu a socialistické zákonnosti a při prosazování socialistické ideologie v této oblasti života společnosti. Do úsilí o dosažení dobrovolného a uvědomělého dodržování právního řádu občany a jejich aktivní pomoci při dodržování socialistické zákonnosti musí být zapojena široká veřejnost, společenské organizace, orgány Národní fronty ČSSR, státní i hospodářské orgány a zejména národní výbory. Součinnost soudů a státních notářství s těmito orgány a organizacemi je tedy nezbytnou zásadou činnosti justičních orgánů.

Nejvyšší soud ČSSR ve spolupráci s Nejvyšším soudem ČSR a Nejvyšším soudem SSR provedl proto zhodnocení součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, aby tak i na tomto úseku řízení justiční činnosti byl proveden rozbor současného stavu této součinnosti, zjištěny příčiny dosavadní neuspokojivé situace a stanoveny zásady pro důsledné uvedení zákonné úpravy do života, a to jak v praxi soudů a státních notářství, tak i národních výborů a společenských organizací.

Toto zhodnocení součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi navazuje na již provedené zhodnocení spolupráce soudu se společenskými organizacemi v trestním řízení, projednané a schválené usnesením pléna Nejvyššího soudu ČSSR z 12. 10. 1972, [Plsf 2/72](#). /6/

Při zhodnocení součinnosti na úseku občanskoprávního soudnictví a činnosti státních notářství bylo třeba se zabývat také účinností závěrů obsažených ve Zhodnocovací zprávě o zatímních zkušenostech z průzkumu o účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, projednané a schválené presidiem bývalého Nejvyššího soudu 2. 9. 1966, Prz 32/66.

Nejvyšší soud ČSR vycházel při zpracování této problematiky z vlastních poznatků a z poznatků obsažených ve Zprávě o výsledcích průzkumu a zhodnocení účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, Cpj 32/73, Nejvyššího soudu České socialistické republiky a ze Zhodnocení účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním konaní a v konaní před štátnym notárstvom, Cpj 22/73, Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky, jakož i z výsledků průzkumu a zpráv vypracovaných

krajskými soudy v ČSR a SSR.

I.

Význam součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi.

V jednom ze základních ustanovení občanského soudního řádu (§ 4) je zakotvena zásada, že občanské soudní řízení probíhá za účasti pracujících. Jako prostředky k zajištění této zásady jsou tu uvedeny jednak veřejnost řízení, ale zejména účast národních výborů a společenských organizací na řízení a spolupráce soudů s ostatními orgány socialistického státu a se společenskými organizacemi.

Také notářský řád stanoví v § 3, zařazeném v základních ustanoveních o úkolech a činnosti státního notářství, že při plnění svých úkolů postupuje státní notářství v úzké součinnosti s národními výbory a jinými státními orgány, jakož i se společenskými organizacemi.

Oba tyto procesní řády tedy rozlišují mezi součinností (spoluprací) soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi jako trvalou pracovní metodou činnosti soudů a státních notářství mezi účastí národních výborů a společenských organizací na občanském soudním řízení, popřípadě řízení před státním notářstvím, jako procesním institutem určujícím širší okruh subjektů řízení, jenž umožňuje národním výborům a společenským organizacím aktivní spoluúčast při projednávání a řešení konkrétní právní věci, konkrétního právního vztahu.

Některé formy součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi jsou vedle účasti národních výborů a společenských organizací v řízení upraveny rovněž v občanském soudním řádu a v notářském řádu speciálními ustanoveními (např. § 128 nebo § 259 odst. 2 o. s. ř., anebo § 31 nebo § 63 not. ř.). Účast národního výboru nebo společenské organizace na řízení je samozřejmě také výrazným projevem spolupráce těchto orgánů a organizací se soudy a státními notářstvími v širším smyslu.

Uváděné rozlišení má svůj význam pro metody a formy rozvíjení, prohlubování a zdokonalování všech druhů spolupráce s těmito orgány a organizacemi. Smyslem obsahu i forem této zákonem stanovené a předpokládané součinnosti je cílevědomější přístup k využívání uvedených zákonných možností v činnosti národních výborů a společenských organizací.

Praxe v tomto směru zatím zaostává za záměrem sledovaným právní úpravou. To se týká především účasti národních výborů a společenských organizací na občanském soudním řízení a řízení před státním notářstvím.

Hodnotí-li se totiž dosavadní součinnost soudů na úseku občanskoprávního soudnictví a činnosti státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi, pak lze konstatovat sice poměrně bohatou mnohostrannou spolupráci těchto orgánů a organizací, která však zatím jen v malém rozsahu přesahuje rámec pomoci národních výborů a společenských organizací soudům a státním notářstvím při zjišťování skutečného stavu věci (např. ve smyslu ustanovení § 128 odst. 2 o. s. ř.). Tato pomoc je nepochybně velkým přínosem při uskutečňování nejdůležitější zásady občanského soudního řízení (promítající se výrazně i v řízení před státním notářstvím) - zásady materiální pravdy. Jde však o to docílit kvalitativně vyššího podílu těchto orgánů a organizací na občanském soudním řízení a řízení před státním notářstvím a na dosažení vyšší společenské účinnosti a většího výchovného působení soudnictví, jak je to zákonnou úpravou zamýšleno. Účast národních výborů a společenských organizací na soudním řízení je jednou z forem zapojování pracujících do řízení společnosti. Rozšiřování a prohlubování účasti lidu na řízení státu je hlavním obsahem úsilí Komunistické strany Československa o upevnění socialistického státu. Tak je nutno chápat smysl a obsah těch ustanovení zákona, která s účastí národních výborů a společenských

organizací na řízení u soudů počítají.

Součinnost národních výborů a společenských organizací se soudy a státními notářstvími v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím nemůže se proto omezovat jen na sdělování údajů a informací vyžádaných soudem. Musí se stát prostředkem umožňujícím orgánům a organizacím, které tu vystupují jako představitelé společnosti, vyjádřit, jaké skutečnosti a okolnosti je třeba v řešeném případě mít zejména na zřeteli z hlediska společenských zájmů, a tím zároveň působit přímo i na účastníky řízení, aby při uplatňování svých nároků nevycházel jen ze svých individuálních zájmů a neuplatňovali je bez zřetele na zájmy celospolečenské.

Základním předpokladem splnění této jejich úlohy je to, aby se včas od soudů a státních notářství dověděly o projednávání případů, v nichž se zájem společnosti promítá, ale také, aby se znalostí věci ale i znalostí právních prostředků k uplatňování společenských zájmů v řízení vyvíjely potřebnou iniciativu k součinnosti se soudy a státními notářstvími, a to zejména vstupem do řízení, případně aby národní výbory samy podávaly návrhy na zahájení občanského soudního řízení nebo řízení před státním notářstvím, vyžaduje-li to zájem společnosti na vyřešení vzniklé konfliktní situace.

Za tohoto předpokladu bude součinnost národních výborů a společenských organizací se soudy a státními notářstvími zajišťovat důslednější prosazování zájmů společnosti na dodržování socialistického právního řádu a pravidel socialistického soužití občany i organizacemi, na ochraně socialistického společenského zřízení a na ochraně socialistického státu, ale také na ochraně práv občanů a na zvýšení výchovného účinku řízení.

Zástupci širšího kolektivu pracujících budou tak mít možnost vyjádřit své mínění o projednávané věci a vyvinout aktivní součinnost v úsilí o její vyřešení, přičemž ve spolupráci se soudy (státními notářstvími) je třeba zvolit vždy odpovídající způsob součinnosti na projednávané věci.

Soudy a státní notářství ojedinele takto i postupují; nejde tu však o ustálenou metodu jejich práce, jež by byla běžná v jejich činnosti. Bez vytvoření tohoto základního předpokladu součinnosti ze strany soudů a státních notářství a bez prověření účinnosti takto důsledně prováděné spolupráce s národními výbory a společenskými organizacemi nelze přijmout takové vysvětlení příčin nedostatků této součinnosti, že národní výbory a společenské organizace neprojevují odpovídající zájem zejména o účast na občanském soudním řízení a na řízení před státním notářstvím, že nevyvíjejí v tomto směru iniciativu a nereagují na upozornění v jednotlivých případech, v nichž by účast národního výboru a společenské organizace na řízení byla žádoucí.

Součinnost soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi bude žádoucí zejména tehdy, je-li třeba u soudu uplatňovaný nárok konfrontovat i se zájmy kolektivu spolupracovníků nebo spoluobčanů navrhovatele, dále ve věcech, které se bezprostředně týkají činnosti národního výboru nebo společenské organizace, anebo v nichž kolize v právním vztahu mezi občany vedla ke sporu, který vyvolává v okolí účastníků sporu na pracovišti nebo v bydlišti zvýšenou pozornost, nespokojenost nebo rozhořčení, což signalizuje potřebu zintenzívnit výchovný účinek projednání a řešení věci na účastníky sporu i na jejich okolí. Mohou to být v občanském soudním řízení např. žaloby o neplatnost výpovědi pracovního poměru nebo převedení na jinou práci a přeložení, žaloby o náhradu škody z pracovního poměru, návrhy na přezkoumání uloženého kárného opatření pracovníku, návrhy na zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitostem, návrhy na zrušení práva osobního užívání bytu pro hrubé porušování zásad socialistického soužití nebo hrubé porušování povinností, žaloby o plnění na podkladě dohody o poskytnutí služby organizací občanovi, žaloby o náhradu škod a o vrácení neoprávněného majetkového prospěchu, žaloby o nároky z poskytnuté občanské výpomoci, žaloby ve věcech týkajících se zemědělského majetku, žaloby ve věcech sousedících vlastníků nemovitostí, žaloby v právních věcech týkajících se osob, jejichž pobyt není znám, dále ve věcech soudem ukládaných opatření týkajících se práv a

povinností rodičů a v řízení před státním notářstvím pak některé věci projednání dědictví i registrace smluv s přihlédnutím ke společenskému zájmu, jenž by mohl být rozhodnutím v těchto věcech dotčen.

K dalším předpokladům dobré součinnosti soudů a národních výborů a společenských organizací patří, aby si funkcionáři národních výborů a společenských organizací osvojili obsah a smysl právní úpravy účasti v řízení a jiné součinnosti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím. Zaměření právní propagandy a výchovy na tyto uvedené problémy je požadavkem odpovídajícím závěrům pléna ústředního výboru KSČ z října 1972 o hlavních úkolech v ideologické oblasti.

Na národních výborech a společenských organizacích pak je, aby ve své činnosti nepokládaly otázku součinnosti se soudy a státními notářstvími v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím za podružnou. Vycházejí ze závěru rezoluce XIV. sjezdu KSČ, že „dodržování a upevňování socialistické zákonnosti, státní a občanské kázně i úcta k právům se musí stát záležitostí všech státních a hospodářských orgánů, společenských organizací i občanů“ je i jejich povinností a jedním z jejich poslání v systému orgánů státu a společnosti.

Počty návrhů na zahájení řízení podaných národními výbory podle ustanovení § 32 o. s. ř. jsou nevelké a z nich převažují návrhy ve věcech péče o nezletilé děti, v nichž orgán péče o děti příslušného národního výboru i jinak zpravidla vystupuje jako kolizní opatrovník ustanovovaný pro toto řízení nezletilému dítěti. Z poznatků získaných z obsahu vyjádření zasílaných národními výbory a společenskými organizacemi soudům a státním notářstvím k jejich dotazu (např. podle ustanovení § 128 odst. 1 o. s. ř. nebo § 63 odst. 1 not. ř., při vyžadování zpráv o osobních a majetkových poměrech rodičů v souvislosti s prováděním úpravy výchovy a výživy nezletilých dětí apod.), z poznatků získaných od soudců z lidu, jakož i z poznatků vyplývajících z jiných forem spolupráce s národními výbory a společenskými organizacemi, vyplývá ovšem závěr, že jsou i jiné věci, v nichž národní výbory mají zájem na co nejrychlejším vyřešení kolize v občanskoprávních vztazích, ale přesto návrh na zahájení řízení u soudu neuplatní. Lze to vysvětlit jak tím, že funkcionáři i pracovníci zejména místních národních výborů nejsou si svého oprávnění ve smyslu ustanovení § 32 o. s. ř. (§ 25 not. ř.) vědomi, ale také tím, že uplatnění návrhu na zahájení řízení tam, kde národní výbor (ani čs. stát) není subjektem hmotněprávního vztahu, se jim jeví nesprávně jako nežádoucí a nepopulární zásah do „soukromých“ věcí občanů.

Nevyužívání oprávnění daných zákonem není ovšem v souladu s účelem sledovaným právní úpravou. Lze se v tomto směru dovolat i důvodové zprávy k ustanovením občanského soudního řádu o účasti národního výboru a společenské organizace v řízení, že totiž „uplatnění a ochrana práva není za socialismu jen záležitostí jednotlivců“.

Příčiny dosavadního malého využívání zákonných ustanovení o součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi v občanském soudním řízení a v řízení před státními notářstvími – shodně konstatované např. i Ústřední radou odborů – jsou objektivní i subjektivní. Spočívají jak v nedocenění politického významu této součinnosti ze strany pracovníků i funkcionářů všech těchto uvedených státních orgánů i společenských organizací, tak také v tom, že funkcionářům národních výborů a společenských organizací po jejich zvolení do funkcí nebylo vždy zajištěno postačující seznámení se zákonnými ustanoveními upravujícími tuto součinnost a že ani při výkonu funkce nezískali zkušenosti s uplatňováním těchto ustanovení, ale v nemenší míře i v tom, že ani ze strany soudů a státních notářství nebylo v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím vyvíjeno dostatečné úsilí o uvádění zákonných ustanovení o součinnosti s národními výbory a společenskými organizacemi do života.

Zákonná úprava občanského soudního řízení a řízení před státním notářstvím neobsahovala až do r.

1964 ustanovení o účasti národních výborů a společenských organizací na řízení a v zakotvení tohoto institutu byl spatřován, jak důvodová zpráva k občanskému soudnímu řádu zdůrazňovala, přínos z hlediska prohloubení demokraticismu našeho soudnictví. Intenzívnější využívání procesního institutu účasti národních výborů a společenských organizací na občanském soudním řízení a řízení před státním notářstvím je proto požadavkem se závažným politickým obsahem.

Příspěvek k rychlejšímu odstranění dosavadních nedostatků v součinnosti soudů, státních notářství, národních výborů a společenských organizací je i cílem tohoto materiálu.

II.

Některé otázky uplatňování právních předpisů o součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi

>

1/ Podávání návrhů národními výbory na zahájení občanského soudního řízení (řízení před státním notářstvím) a účast národních výborů a společenských organizací v řízení

Právní problematika podávání a projednávání návrhů národních výborů na zahájení občanského soudního řízení (§ 32 o. s. ř.) nebo zahájení řízení před státním notářstvím (§ 25 not. ř. a § 32 o. s. ř.), jakož i účasti národních výborů a společenských organizací v těchto řízeních (§ 32 a § 34 o. s. ř. a § 25 not. ř.) byla od počátku účinnosti občanského soudního řádu (zákona č. 99/1963 Sb.) i notářského řádu (zákona č. 95/1963 Sb.) předmětem výkladu těchto zákonných ustanovení i zobecnění dílčích poznatků z jejich aplikace. Bylo tomu tak spíše pro společenskou závažnost této problematiky než pro početnost poznatků či sporných otázek z praxe.

Praxe soudů i státních notářství byla již rozhodnutími uveřejněnými pod č. 43/1965 a č. 80/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR usměrněna zejména v základní otázce účasti národních výborů a společenských organizací v řízení, že totiž v něm vystupují jako zvláštní subjekty řízení (vedle účastníků hmotněprávního vztahu) s právy vymezenými ustanovením § 34 o. s. ř., že se nestávají účastníky řízení podle ustanovení § 90 a § 94 o. s. ř. (popřípadě § 28, § 61 odst. 2 a dalších ustanovení not. ř.), že je proto třeba, aby účastníky řízení, jež bylo zahájeno k návrhu národního výboru, byli všichni účastníci hmotněprávního vztahu, jenž je předmětem řízení, a jaký to má vliv na úhradu nákladů řízení a soudních poplatků.

Zakrátko následovalo souhrnné zobecnění prvních zkušeností vyplývajících z účasti národních výborů a společenských organizací v těchto řízeních, provedené bývalým Nejvyšším soudem ve Zhodnocovací zprávě o zatímních zkušenostech z průzkumu o účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím z 2. 9. 1966, Prz 32/66 (s jejímž obsahem byly soudy a státní notářství seznámeny v sešitu č. 3/1966 Výběru rozhodnutí a sdělení ve věcech občanskoprávních, vydávaného dříve pro služební potřebu soudů a státních notářství). Závěry této zprávy účinně ovlivnily praxi soudů a státních notářství, které z nich v jednotlivých řešených případech také vycházely. Výkladové závěry této zhodnocovací zprávy jsou podle usnesení pléna Nejvyššího soudu ČSR z 23. 11. 1973, [PlsF 2/73](#), /7/ nadále použitelné.

A/ Pokud jde o návrhy národních výborů na zahájení občanského soudního řízení podle ustanovení § 32 o. s. ř. jsou v praxi podávány až na malé výjimky jen ve věcech péče o nezletilé děti (zpravidla jde o návrhy na nařízení ústavní výchovy) a ve věcech bytových.

I z malého počtu zjištěných případů lze však uvést příklady vhodně voleného podání návrhů a aktivního vystupování národních výborů při projednávání také jiných věcí.

Např. ve věci sp. zn. 11 C 78/71 okresního soudu v Prešově uplatnil Okresní národní výbor v P. žalobu o neplatnost kupní smlouvy, uzavřené mezi vlastníky obytného domu v soukromém vlastnictví a družstevním podnikem D. v P. za 252 203 Kčs, třeba tato úplata byla dohodnuta nad rámec náhrad uvedených v ustanovení § 13 odst. 1 vyhlášky č. 47/1969 Sb. a aniž by byl dán k této vyšší úplatě souhlas okresního národního výboru podle ustanovení § 13 odst. 2 a § 22 odst. 1 citované vyhlášky. V podaném návrhu i v průběhu řízení navrhuje okresní národní výbor doložit skutkové údaje neplatnosti smlouvy a přesvědčivě rovněž vyložil, proč měl za to, že podání žaloby v této věci vyžaduje zájem společnosti, když šlo o prodej domu v soukromém vlastnictví, v němž je i opravářská provozovna, do jejíhož vybavení investoval Kovožpracující podnik v P. částku 136 000 Kčs v zájmu rozšíření služeb poskytovaných občanům. To nebylo známo ani při udělování souhlasu k převodu nemovitosti podle ustanovení § 490 odst. 2 o. z.

Také u obvodního soudu pro Prahu 4 byla ve věci sp. zn. 6 C 171/72 důvodně obvodním národním výborem uplatňována žaloba o neplatnost darovací smlouvy týkající se movitých věcí, uzavřené mezi obdarovanou a dárkyní, jejíž majetek byl ovšem zajištěn podle ustanovení § 347 odst. 1 tr. ř. prokurátorem v přípravném řízení. Správně proto národní výbor měl za to, že zájem společnosti vyžaduje, aby rozsudkem soudu bylo určeno, že vlastníkem „darovaných“ věcí zůstává i nadále dárkyně, aby tento majetek mohl být případně postižen majetkovým trestem v probíhajícím trestním řízení proti dárkyni.

Ve věci sp. zn. 7 C 45/70 okresního soudu v Humenném uplatnil Okresní národní výbor v H. žalobu i ohledně názoru z pracovního poměru. Šlo o vrácení prémie neoprávněně vyplacené řediteli opravářského podniku, řízeného okresním národním výborem, když hospodářská organizace sama tento nárok neuplatnila.

Uvedené příklady dokládají životnost a účelnost postupu těchto národních výborů, které využívají zákonné možnosti k podání návrhu na zahájení řízení podle ustanovení § 32 o. s. ř. V uváděných případech šlo také o návrhy, které měly náležitosti podle ustanovení § 42 odst. 3 a § 79 o. s. ř. a obsahovaly potřebné skutkové údaje i návrhy na provedení dokazování. Národní výbory se tu tedy obracely na soud s plnou znalostí a pochopením účelu tohoto procesního oprávnění umožňujícího uplatnění nároku i tam, kde národní výbor (ani čs. stát) není subjektem hmotněprávního vztahu.

a/ Mnohé národní výbory však ještě nerozlišují jimi podávané návrhy v těchto věcech od jiných podání, jimiž např. svým podnětem upozorňují soudy (státní notářství) na případy, v nichž by bylo možné a žádoucí zahájit i bez návrhu občanské soudní řízení usnesením soudu (§ 81 odst. 1 a 2 o. s. ř.) nebo řízení před státním notářstvím (např. § 27 odst. 1 not. ř.).

Právní pomoc soudů a státních notářství by měla být zaměřena na to, aby si národní výbory vždy přesně ujasnily, kdy se na soud obracejí s podnětem, aby soud zahájil sám svým usnesením (§ 81 o. s. ř.) občanské soudní řízení, nebo kdy sepisují návrh občanů, který pak postupují k projednání soudu (např. když orgán péče o děti národního výboru sepisuje matce dítěte návrh na věci výchovy a výživy nezletilého dítěte), jakož i případy, kdy národní výbor podává návrh za nezletilé dítě (s tím, že předpokládá, že ho soud ustanoví pro toto řízení kolizním opatrovníkem) a posléze případy, kdy národní výbor podává návrh podle ustanovení § 32 o. s. ř. např. za nečinného účastníka hmotněprávního vztahu, a konečně i případy, kdy národní výbor podává návrh ve věci, v níž je sám účastníkem hmotněprávního vztahu (např. za čs. stát ve vlastnické věci týkající se nemovitosti, kterou národní výbor má ve správě).

Praxe soudů v těchto otázkách byla usměrňována zejména zobecňujícími materiály bývalého Nejvyššího soudu a také shora uváděné zprávy Nejvyššího soudu ČSR a Nejvyššího soudu SSR (Cpj 32/73 a Cpj 22/73) shodně poukazují na nutnost, aby si soudy v praxi byly vědomy těchto rozdílů.

Nejčastěji přichází nutnost tohoto rozlišení v řízeních ve věcech péče o nezletilé děti. V této otázce bylo již v Rozboru a zhodnocení úrovně občanského soudního řízení u soudů prvního stupně, projednaném a schváleném usnesení pléna bývalého Nejvyššího soudu, Pls 5/6, konstatováno, že podání jiných subjektů (občanů i organizací), které nelze ve smyslu ustanovení § 94 o. s. ř. považovat za účastníky řízení o výchově a výživě nezletilých dětí, je nutno brát jako podněty k zahájení řízení bez návrhu (§ 81 odst. 2 o. s. ř.). „Totéž se týká i podání, jimiž se obrací orgán péče o děti ONV na soud, pokud by ovšem nešlo o návrh podávaný národním výborem podle § 32 o. s. ř. Orgán národního výboru není tu sám účastníkem řízení a jeho podání lze považovat za návrh s náležitostmi podle ustanovení § 79 o. s. ř. až po odstranění nedostatku podkladů pro zastupování účastníka řízení, a to vydáním rozhodnutí soudu o ustanovení do funkce opatrovníka pro toto řízení. Pokud by soud ustanovil do funkce opatrovníka (k podání návrhu a pro řízení o něm) jinou osobu, pak návrh orgánu péče o děti ONV musí považovat jen za podnět k zahájení řízení a musil by vydat usnesení o zahájení řízení podle ustanovení § 81 odst. 2 o. s. ř.“

V této souvislosti Nejvyšší soud SSR správně ve svém Zhodnotení účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním konaní a v konaní před štátnym notárstvom, Cpj 22/73, poukázal na to, že „ak národný výbor svoje podanie výslovne označil ako návrh, alebo v ňom citoval ustanovenie § 32 O. s. p.“, musí z toho soud vycházet. Správné je také upozornění na to, že v řízení zahájeném k návrhu podaném národním výborem podle § 32 o. s. ř. nelze již tentýž národní výbor ustanovit opatrovníkem pro řízení.

b/ Vládní nařízení č. 59/1964 Sb. o úkolech národních výborů při péči o děti, 8) jež bylo vydáno na podkladě zmocnění obsaženého v dříve platném ustanovení § 45 odst. 1 a 2 zákona č. 65/1960 Sb., o národních výborech, a týkající se podrobnější úpravy pravomoci národních výborů jednotlivých stupňů a úpravy postupu jejich jednotlivých orgánů, obsahuje v § 10 odst. 1 písm. c/, v § 11 písm. c/ a v § 16 písm. c/ a d/ ustanovení o podávání návrhů na ústavní a ochrannou výchovu, na zrušení ústavní výchovy, na omezení nebo zbavení rodičovských práv a o tom, že podáváním těchto návrhů okresní národní výbory pověřují zpravidla svou komisi péče o děti.

Je tedy třeba v této souvislosti zabývat se tím, zda citovaná ustanovení vládního nařízení o úkolech národních výborů při péči o děti mění něčeho na okruhu účastníků řízení ve věcech péče o nezletilé děti, jak jej vymezují ustanovení § 90, § 94 a § 178 o. s. ř., a zda tedy v těch případech, kdy okresní (a jim na roveň postavené) národní výbory podávají návrhy na zahájení občanského soudního řízení o ústavní nebo ochrannou výchovu nebo o zrušení ústavní výchovy nebo o omezení či zbavení rodičovských práv, je jejich procesní postavení odlišné než v případě jiných návrhů podaných podle ustanovení § 32 o. s. ř., tedy nikoliv jako subjektu hmotněprávního vztahu a tudíž jako zvláštního subjektu tohoto řízení s právy vymezenými ustanovením § 34 o. s. ř. (srov. i důvodovou zprávu k občanskému soudnímu řádu /zákonu č. 99/1963 Sb./).

Upravil-li zákon o rodině (zákon č. 94/1963 Sb.) v hlavě druhé části druhé úcast společnosti při výkonu práv a povinností rodičů a svěřil-li přitom národním výborům významné úkoly i oprávnění (např. § 43, § 46, § 47 a § 83 odst. 2 zák. o rod.), neznamená to, že by se tím příslušný národní výbor stal subjektem hmotněprávního vztahu mezi rodiči a dětmi; jako účastník tohoto právního vztahu vystupuje národní výbor za nezletilé dítě jen v případě ustanovení kolizním opatrovníkem nezletilce rozhodnutím soudu (§ 83 zák. o rod., popřípadě § 30 o. z.). Jinak, a zejména ne širše, než zákon o rodině, nemohlo tuto otázku vymezit ani citované vládní nařízení, když ani zákon o rodině k tomu žádné zmocnění neobsahuje.

Vládní nařízení č. 59/1964 Sb. o úkolech národních výborů při péči o děti nestanoví také obecně založenou povinnost národních výborů podávat ve všech věcech uvedených v ustanoveních § 10 odst. 1 písm. c/, § 11 písm. c/ a § 16 písm. c/ a d / návrh na zahájení řízení u soudu, aniž by byla národnímu výboru dána možnost uvážit jiný postup ve věci (např. dát soudu podnět k zahájení řízení ve smyslu

ustanovení § 81 odst. 2 o. s. ř.). Je tedy na národním výboru i v těchto případech, aby zvážil, zda zájem společnosti na řádné výchově dětí vyžaduje podání takového návrhu u soudu, stejně jako zvažuje tento zájem, uvažuje-li o opatřeních podle ustanovení § 43 odst. 2 zák. o rod.

Úvaha národního výboru o tom, zda má za to, že podání návrhu na zahájení občanského soudního řízení vyžaduje zájem společnosti, je ovšem právě základním předpokladem k využití tohoto procesního institutu podle ustanovení § 32 o. s. ř.

Proto tedy i v případech uvedených v ustanoveních § 10 odst. 1 písm. c/, § 11 písm. c/ a § 16 písm. c/ a d/ vládního nařízení č. 59/1964 Sb. jde o uplatnění návrhu ve smyslu ustanovení § 32 o. s. ř. a v řízení o těchto návrzích ve věcech péče o nezletilé děti národní výbory nejsou účastníky řízení ve smyslu ustanovení § 90, § 94 a § 178 o. s. ř., nýbrž zvláštním subjektem řízení s právy vymezenými ustanovením § 34 o. s. ř.

Tento výklad citovaných zákonných ustanovení umožní také zásadní rozlišení postavení národního výboru v občanském soudním řízení v těch věcech, kde národní výbor je subjektem hmotněprávního vztahu, 9) na rozdíl od věcí, v nichž takovým subjektem není a v nichž podal návrh na zahájení řízení za nečinné účastníky řízení, z čehož také vyplývá zvláštní procesní postavení národního výboru v řízení o těchto věcech. Uvedený výklad sleduje také ten žádoucí účel, aby okruh účastníků občanského soudního řízení (a stejně tak i řízení před státním notářstvím) byl především určován předpisem, který toto řízení upravuje, tedy občanským soudním řádem (notářským řádem).

Lze se v této souvislosti zmínit pro srovnání i o tom, že nyní platný zákon o lidové kontrole (zákon č. 103/1971 Sb.) nepřevzal ustanovení § 25 předchozího zákona o komisích lidové kontroly (zákon č. 70/1967 Sb.), které upravovalo speciální oprávnění dřívějších komisí lidové kontroly, aby samy podaly návrh na zahájení občanského soudního řízení o náhradu zjištěné škody.

Naproti tomu ovšem třeba připomenout, že ustanovení § 14 o. z. je příkladem úpravy, v níž hmotněprávní předpis stanoví oprávnění k uplatnění procesního nároku na ochranu osobnosti občana i společenskou organizací.

V některých případech, kdy již účastníci hmotněprávního vztahu sami nárok ani uplatnit nemohou, zákon přesto pokládá za potřebné umožnit určitému subjektu nárok u soudu uplatnit (§ 62 zák. o rod.). Tu však jde o případy speciální úpravy, kterou nelze srovnávat se zmíněným vymezením kompetence orgánů národních výborů, které mohou uplatnit u soudu návrh na zahájení řízení podle ustanovení § 32 o. s. ř.

Je také samozřejmé, že občanský soudní řád (notářský řád) v některých speciálních ustanoveních upravuje někdy okruh účastníků občanského soudního řízení (řízení před státním notářstvím) odlišně od obecné úpravy obsažené v ustanoveních § 90 o. s. ř. a § 94 o. s. ř. Lze tu poukázat např. na ustanovení § 181, § 186 nebo § 194 o. s. ř., anebo na ustanovení § 28, věta druhá a třetí not. ř. Proto také podá-li národní výbor podle ustanovení § 73 odst. 3 o. s. ř. po předchozí výzvě předsedy senátu návrh na určení otcovství, je účastníkem tohoto řízení ve smyslu ustanovení § 90 o. s. ř. (obdobný závěr je obsažen i v Rozboru a zhodnocení úrovně občanského soudního řízení u soudu prvního stupně, Pls 5/66, bývalého Nejvyššího soudu). Stejně je tomu, podalo-li např. zdravotnické zařízení návrh na zahájení řízení o způsobilosti k právním úkonům podle ustanovení § 186 odst. 1 o. s. ř.

c/ Shora bylo poukázáno na to, že vládní nařízení č. 59/1964 Sb. o úkolech národních výborů při péči o děti obsahuje také vymezení kompetence národních výborů jednotlivých stupňů a postupu jednotlivých orgánů národních výborů ve věcech péče o děti. Tomu plně odpovídá závěr Nejvyššího soudu SSR v již uváděném Zhodnocení, Cpj 22/73, že je na místě, aby v těchto věcech, podal-li návrh jiný národní výbor než ten, který je k podání návrhu kompetentní podle vládního nařízení č. 59/1964

Sb., pak musí soud tento nedostatek postupem podle ustanovení § 5 a § 43 o. s. ř. odstranit; pokud by se to nepodařilo, nezbylo by než návrh zamítnout.

d/ V praxi soudů dochází v některých konkrétních případech k pochybnostem, zda návrh podaný národním výborem podle ustanovení § 32 o. s. ř. se netýkal ryze osobního práva občana (§ 32 o. s. ř. in fine), když návrh na zahájení řízení, jde-li o takové právo, národní výbor podat nemůže.

Za toto právo nelze považovat kterékoliv osobní právo občana, ale jen takové, z jehož povahy vyplývá, že dispozice tímto právem nemůže být svěřena nikomu jinému než účastníku hmotněprávního vztahu.

Na povahu práva jako ryze osobního práva občana nelze rozhodně usuzovat z pouhého označení právního institutu v právním předpisu (např. osobní užívání bytů, osobní užívání pozemků), jak správně uvedl Nejvyšší soud ČSR ve své Zprávě o výsledcích průzkumu a zhodnocení účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, Cpj 32/73. V této zprávě se také správně dovozuje, že za ryze osobní právo občana nelze považovat ani takové právo, „jehož vznik a ochrana se neobejde bez ingerence národních výborů. Takovým právem je např. právo osobního užívání bytu, jehož vznik předpokládá rozhodnutí národního výboru (§ 154 o. z.). O ryze osobní právo občana nemůže tu jít také proto, že péče o spravedlivé hospodaření s byty a jejich účelné využívání náleží k předním úkolům národních výborů (§ 1 zákona č. 41/1964 Sb. o hospodaření s byty).“ Nelze proto např. vyloučit podání návrhu národním výborem podle ustanovení § 32 o. s. ř., jímž bude navrhováno zrušení práva společného užívání bytu rozvedenými manžely podle ustanovení § 177 odst. 1 o. z.

Nejvyšší soud SSR také ve Zhodnotení účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním konaní a v konaní před státním notářstvím, Cpj 22/73, správně dovedl na konkrétním případě řešeném u městského soudu v Bratislavě, že ani nárok na určení, zda tu manželství je či není, nelze pokládat za ryze osobní právo občana.

Za návrh týkající se ryze osobního práva občanů třeba považovat např. návrh na povolení uzavřít manželství, návrh na rozvod manželství, návrh na vyslovení neplatnosti manželství, které uzavřel občan stížený duševní poruchou (srov. § 14 odst. 1 zák. o rod.), návrh na vyslovení neplatnosti manželství po smrti manžela, který podal návrh na prohlášení manželství za neplatné (srov. § 16 odst. 2 zák. o rod.), návrh na osvojení dítěte, jakož i návrh na zrušení osvojení, žalobu o určení otcovství bez výzvy soudu podle § 73 odst. 3 o. s. ř., žalobu o popření otcovství, návrh ve věci ochrany osobnosti (§ 11 o. z.) a návrh ve věcech osobních práv autorských (srov. např. § 12 zákona č. 35/1965 Sb. nebo § 124 zákona č. 84/1972 Sb.).

e/ Nejvyšší soud SSR se ve svém Zhodnotení, Cpj 22/73, zabýval také postupem soudu v těch případech, kdy návrh národního výboru na zahájení občanského soudního řízení byl pak v průběhu řízení vzat zpět. Nejvyšší soud SSR shledal správnou praxi soudů v těch projednávaných věcech, v nichž bylo rozhodováno i o připuštění zpětvzetí návrhu podaného národním výborem. Poukázal přitom správně na to, že ustanovení § 96 odst. 3 o. s. ř. ani jiné ustanovení občanského soudního řádu nevylučují v takovém případě použití ustanovení § 96 odst. 1 o. s. ř.

Současně také připomínal, že je v takovém případě třeba, aby účastníkům řízení bylo umožněno se ke zpětvzetí návrhu vyjádřit, zejména o tom, zda některý z nich ve smyslu ustanovení § 91 odst. 1 o. s. ř. navrhuje pokračování v řízení. V řízení, které mohlo být zahájeno i bez návrhu, může soud po zpětvzetí návrhu národním výborem v řízení pokračovat, i když to žádný z účastníků nenavrhol, třeba však vydat usnesení podle ustanovení § 81 odst. 2 o. s. ř.

B/ Praxe soudů a státních notářství vykazuje také některé poznatky ze vstupů národních výborů a

společenských organizací do občanského soudního řízení nebo do řízení před státním notářstvím. I tu lze konstatovat, že jsou u soudů a státních notářství řešeny případy, v nichž je vstup národních výborů nebo společenských organizací do řízení na místě a může účinně napomáhat nejen správnému a spravedlivému rozhodnutí ve věci, ale i prohloubení výchovného působení řízení na jeho účastníky.

Např. ve věci sp. zn. 4 C 227/70 okresního soudu v Příbrami se rada místního národního výboru v Č. z vlastní iniciativy zabývala probíhajícím sousedským sporem dvou občanů obce, který se týkal podmáčení budovy žalobce odtokovou vodou z pozemku žalovaného, a rozhodla se, že MNV v Č. vstoupí do soudního řízení. Pověřený člen rady MNV jednal za národní výbor před soudy obou stupňů a rada MNV vypracovala i písemné připomínky k podanému znaleckému posudku.

Ve věci sp. zn. 5 C 295/72 obvodního soudu pro Prahu 5 vstoupil obvodní národní výbor do řízení o žalobě, jíž byl proti žalované organizaci bytového hospodářství uplatněn návrh na určení, že dvě další osoby bydlící s užívatelkou bytu jsou příslušníky její domácnosti ve smyslu ustanovení § 71 odst. 1 bod 2 zákona č. 41/1964 Sb. o hospodaření s byty. Národní výbor tu v řízení dokládal jak okolnost, že je zájem na vyřešení tohoto sporného právního vztahu, tak i skutkové okolnosti k objasnění skutečného stavu věci.

Ve sporech mezi občany a n. p. Geologickým průzkumem o náhradu škod způsobených znehodnocením vody ve studních při pokusných vrtech a při odstřelu zeminy, projednávaných u okresního soudu v Ostravě, vstoupil okresní národní výbor do řízení a obeznámil soud s řadou závažných skutkových údajů, které zjistil příslušný odbor ONV při prováděném šetření o této věci.

Ve věci péče o nezletilé děti sp. zn. 3 Nc 352/71 obvodního soudu pro Prahu 6 vstoupily do řízení dokonce dvě základní organizace ROH, a to těch závodů, v nichž pracovali otec i matka dětí. Pověření funkcionáři obou závodních výborů ROH vystupovali v řízení velmi aktivně a Městský soud v Praze ve své zprávě o zkušenostech z účasti společenských organizací v řízení hodnotil jejich účast kladně v tom smyslu, že pomohla objasnit pracovní, charakterové i morální vlastnosti obou rodičů a míru jejich schopnosti zajistit řádnou výchovu nezletilých dětí.

Ve věci projednání dědictví u státního notářství v Benešově vstoupil MěstNV ve V. do řízení s tím, aby dokládal skutečnost neplatnosti závěti pořízené zůstavitelkou v r. 1971.

Ve věci sp. zn. D 1075/71 státního notářství ve Znojmě vstoupil do řízení o dědictví ONV ve Z. a v řízení dokládal tu skutečnost, že některé nemovitosti uvedené dědici do soupisu aktiv a pasív dědictví a zapsané v evidenci nemovitostí jako vlastnictví zůstavitele se mezitím staly majetkem čs. státu.

Tyto příklady účasti národních výborů a společenských organizací v řízení rovněž dokládají účelnost využití tohoto procesního institutu občanského soudního řízení a řízení před státním notářstvím. Může ovšem nedostatečným uvážením otázky zájmu společnosti na vstupu do řízení dojít i k dílčím poznatkům negativním.

Např. nebyl zřejmě namíste vstup národního výboru do řízení před státním notářstvím ve věci sp. zn. 3 D 65/72 státního notářství pro Prahu 3, byl-li sledován zájem dosáhnout realizace dědictví v příslušném pražském obvodu, třebaže závětí zůstavitele bylo o majetku pořízeno výslovně v tom smyslu, že obytný dům připadne Čs. státu - MěstNV ve V. pro účely obohacení městského vlastivědného muzea.

Při řešení procesních otázek spojených s účastí národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím soudy a státní notářství správně

vycházejí ze závěrů obsažených v již zmíněné Zhodnocovací zprávě o zatímních zkušenostech z průzkumu o účasti národních výborů a společenských organizací v řízení, Prz 32/66 bývalého Nejvyššího soudu. To se týká zejména těch otázek, že soud (státní notářství) nerozhoduje o přípustnosti vstupu národního výboru do řízení a o přípustnosti vstupu společenské organizace rozhoduje jen tehdy, když její účast nepřipouští, že rozhodnutí o podání návrhu na zahájení řízení, popřípadě o vstupu do řízení, je vnitřním opatřením příslušného orgánu národního výboru, které soud nepřezkoumává, že povinností soudu je však vždy zkoumat, zda ten, kdo jedná před soudem, byl pověřen k jednání za národní výbor nebo společenskou organizaci ve smyslu ustanovení § 34 odst. 2 o. s. ř. a že ustanovení § 142 a násl. o. s. ř. o náhradě nákladů řízení mezi účastníky řízení nedopadá na národní výbor nebo společenskou organizaci, jež se řízení účastní.

Nejvyšší soud ČR ve své Zprávě o výsledku průzkumu a zhodnocení účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, Cpj 32/73, správně dovedl, že vstup národního výboru a společenské organizace podle ustanovení § 32, věta první, a § 33 o. s. ř. není vyloučen ani tehdy, je-li předmětem řízení ryze osobní právo občana na rozdíl od předpokladů k podání návrhu na zahájení řízení národním výborem podle ustanovení § 32, věta druhá, o. s. ř.

2. Další způsoby a formy součinnosti soudů (státních notářství) s národními výbory a společenskými organizacemi

I když v otázkách součinnosti (spolupráce) soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi se nyní jeví nejzávažnější otázkou větší využívání procesních institutů návrhů národních výborů na zahájení občanského soudního řízení (popřípadě řízení před státním notářstvím) podle ustanovení § 32 o. s. ř. (§ 25 not. ř.) a účasti na řízení podle ustanovení § 32 a § 33 o. s. ř. (§ 25 not. ř.), neznamená to v žádném případě opomíjení potřeby rozvíjet i ostatní způsoby a formy součinnosti, jak je předpokládají občanský soudní řád i notářský řád. Třeba na jedné straně vyzdvihnout způsoby a formy této v praxi již uskutečňované součinnosti, na druhé straně však třeba upozornit na to, že stále není plně využíváno všech zákonem předpokládaných druhů součinnosti.

Na jednotlivá ustanovení občanského soudního řádu (notářského řádu) upravující tyto způsoby a formy součinnosti bylo upozorněno již ve Zprávě o zatímních zkušenostech z průzkumu o účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, Prz 32/66 bývalého Nejvyššího soudu.

a/ V právní úpravě činnosti soudů před zahájením řízení (v části druhé občanského soudního řádu) je pamatováno na to, aby soud mohl učinit potřebná opatření k tomu, aby se působením společenských organizací na účastníky předešlo soudnímu sporu. Využívání tohoto zákonného ustanovení se však dosud nestalo běžnou pracovní metodou v činnosti soudů. Součinnost se společenskými organizacemi by právě při předcházení sporům mohla sehrát významnou pozitivní úlohu.

V případech, kdy se účastníci obracejí na soud se žádostí o právní radu, s písemnými nebo ústními stížnostmi nejrůznějšího druhu, anebo se žádostí o sepsání návrhu na zahájení občanského soudního řízení, by se soud měl pokusit o to, aby se sporu předešlo s využitím působení společenských organizací na účastníky sporného právního vztahu. Běžně by takto měl soud postupovat v hrozících pracovních sporech mezi organizacemi a pracovníkem, kde by mělo být pravidlem obrátit se na příslušný závodní (díleňský) výbor ROH s výzvou o působení k zamezení sporu. Stejně tak v hrozících sousedských sporech nebo bytových věcech by měl soud takto postupovat v součinnosti s národními výbory nebo občanskými výbory.

Předsedové okresních (obvodních) soudů by měli sledovat, podporovat a oceňovat úsilí soudců o

předcházení sporům v součinnosti s národními výbory a společenskými organizacemi a vést předsedy občanskoprávních senátů k tomu, aby takovýto postup nebyl u soudů jen ojedinělý, jako je tomu v soudní praxi dosud. Takové preventivní práci se má dostat odpovídajícího hodnocení. Poznatky z práce zkušených soudců dokládají (jak na to správně poukázala např. zpráva krajského soudu v Ostravě), že jde o práci časově velmi náročnou, neboť vyžaduje náležitou přípravu, opakovaná jednání s občany a citlivý a moudrý přístup k řešení hrozícího soudního sporu. Dlouhodobé, cílevědomé úsilí o předcházení sporům směřuje nejen k poklesu konkrétních soudních sporů, ale i ke zvýšení právního uvědomění občanů, dobrovolného plnění právních povinností a úcty k právu, což je hlavním smyslem ideologické práce v činnosti soudů.

b/ Také v souvislosti s prováděním pohovorů s těmi, kdo neplní dobrovolně své povinnosti vyplývající ze vztahů, o nichž může být rozhodováno v občanském soudním řízení (§ 62 - § 64 o. s. ř.), počítá občanský soudní řád se součinností se společenskou organizací.

Již při provádění těchto pohovorů, jež by měly vyústit v příslib účastníka pohovoru, že nebude své povinnosti nadále porušovat (§ 64 odst. 1 o. s. ř.), by mělo být využíváno poučení o tom, že soud po následném zjištění, že příslib není plněn, požádá o součinnost např. společenskou organizaci (§ 64 odst. 2 o. s. ř.). Takový postup s poukazem na příslib učiněný u soudu pak umožní využít této zákonné možnosti nejen např. v majetkových nebo bytových věcech, ale i ve věcech rodinných, v nichž zpravidla postup podle ustanovení § 61 o. s. ř. bez tohoto předchozího pohovoru by mohl narážet na nepochopení občanů a často i nechuť společenských organizací zabývat se bez souvislosti s probíhajícím řízením u soudu „soukromými záležitostmi“ občanů.

Lze takto postupovat např. u nezřídka se vyskytujících případů, kdy manžel podléhá náklonnosti k požívání alkoholických nápojů, domluvy druhého manžela na něho již nepůsobí, a jeho sliby o polepšení mají bez působení jiných osob jen krátké trvání. Správně se proto touto problematikou zabýval např. krajský soud v Ústí nad Labem v souvislosti s otázkou způsobu a forem působení na občany při řešení manželských rozporů.

Téměř bez povšimnutí zůstává ustanovení občanského soudního řádu o tom, že pozvání k pohovoru může soud učinit i bez návrhu (§ 62, věta druhá, o. s. ř.).

c/ Provádí-li soud smírčí řízení (§ 67 - § 69 o. s. ř.) mezi oběma účastníky narušeného právního vztahu, pak tím spíše je na místě uvažovat při této příležitosti o zesílení morálního a výchovného působení na účastníky s uplatněním výzvy soudu společenské organizaci o její součinnost při tomto smírčím řízení. Součinnost tu nejvhodněji dojde svého vyjádření účastí zástupce (zástupců) společenské organizace při projednávání možnosti smírného řešení sporu mezi účastníky u soudu, v jehož rámci má tento zástupce společenské organizace možnost jednak sdělit soudu své poznatky o řešené záležitosti a především pak působit spolu se soudem, aby účastníci dali přednost smírnému bezkonfliktnímu řešení narušeného vztahu.

Tuto součinnost společenské organizace ve smírčím řízení je žádoucí ve spisech o tomto řízení podchylovat a společně s organizací pak po skončení smírčího řízení vyhodnocovat i jeho výsledek a využít zkušeností pro uplatnění a zintenzivnění součinnosti i v dalších případech.

Uplatnit součinnost ve smírčím řízení bude namísto např. tam, kde jde o případy kolizí v právních vztazích, které nejsou jen ojedinělé, a kde by mohlo dojít k podání žalob více žalobci nebo proti většímu počtu žalovaných. Tak by tomu bylo kupř. při hrozícím hromadném uplatňování mzdových nároků týkajících se přesčasové práce nebo prémie ze strany pracovníků proti organizaci, anebo naopak při hromadném uplatňování nároků organizace vůči pracovníkům vyplývajících např. z provedené revize kontrolního orgánu. V obdobných případech by bylo možno uplatnit občanským

soudním řádem předpokládané projednání případu s kolektivem pracujících na pracovišti.

Např. zpráva krajského soudu v Ostravě o zhodnocení součinnosti soudů Severomoravského kraje se společenskými organizacemi a národními výbory poukazovala na praxi okresního soudu v Karviné, který v několika případech, v nichž hrozil větší počet sporů, týkajících se skončení pracovního poměru mezi pracovníky na straně jedné a organizacemi (Železárnami a drátovny v B. a Komunálním hospodářstvím O. v B.), předem projednal věci ve smírčím řízení za součinnosti s odborovou organizací.

Vhodným případem ke smírčímu řízení s projednáním v místě bydliště by mohlo být řešení nároků organizace bytového hospodářství proti většímu počtu uživatelů bytů a naopak. Součinnost s domovní komisí nebo občanským výborem by v takovém případě rovněž mohla přispět k vyřešení kolizních vztahů, které se týkají více občanů.

d/ Občanským soudním řádem zdůrazňovaný požadavek smírného vyřešení sporu mezi občany navzájem nebo mezi občanem a organizací není omezen jen na činnost soudu před zahájením řízení, ale i v průběhu řízení u soudu poté, když už návrh na zahájení řízení byl podán. I tu je vhodné využít součinnosti se společenskými organizacemi.

Nejvyšší soud ČSR ve Zprávě o průzkumu a zhodnocení přípravy jednání ve věcech občanskoprávních, Cpj 24/72, znovu správně zdůraznil, že ustanovení § 114 odst. 2 písm. a/ o. s. ř. dává soudům možnost součinnosti se společenskou organizací při pokusu o smírné vyřízení věci i v tomto stadiu řízení, a to i když společenská organizace do řízení nevstoupila. Třebaže tu součinnost bude mít zpravidla formu projednání možnosti smírného řešení věci s účastníky řízení za přítomnosti zástupce společenské organizace, může mít tato součinnost i různou jinou formu odpovídající okolnostem konkrétního případu. Mohlo by jít např. o projednání věci příslušným výborem společenské organizace, již jsou oba účastníci členy, mohlo by jít také o vyřešení sporu mezi organizací a pracovníkem odstraněním příčin sporu za součinnosti společenské organizace směřující k zavedení některých opatření v organizaci práce, v systému odměňování atd.

Otázka předběžných pokusů o smírné vyřešení sporu, o němž bylo již zahájeno řízení před soudem na podkladě podaného návrhu, je nyní aktuální také v řízení o rozvod manželství, v němž po novelizaci občanského soudního řádu zákonem č. 49/1973 Sb. se po vypuštění obligatorního řízení o smíření manželů přesouvá povinnost soudu usilovat o smírné vyřešení neshod mezi manžely do samotného řízení o rozvod manželství, v jehož celém průběhu má soud vést manžely k odstranění příčin narušených vztahů mezi nimi. V případech těchto pokusů o smírné vyřešení neshod mezi manžely za součinnosti společenské organizace bude ovšem třeba klást důraz na pomoc této organizace při odstraňování příčin rozporů mezi manžely (např. alkoholismus, bytové problémy, zasahování jiných osob do vztahů mezi manžely apod.). I v rozvodových věcech lze mít za to, že by určitá vhodně volená forma součinnosti se společenskou organizací mohla kladně ovlivnit řízení a rozhodnutí o podaném návrhu na rozvod manželství.

V řízení o rozvod manželství u okresního soudu v Teplicích (sp. zn. 18 C 133/73) vyvinula velmi účinnou a účelnou iniciativu předmanželská a manželská poradna v Ú. Zaslala soudu jednak sdělení o tom, že oba manželé jsou v evidenci uvedené poradny, sdělila soudu řadu významných poznatků o soužití navrhovatele i odpůrkyně, vyznívajících v závěr, že tu je namíste usilovat o smíření manželů. Nepochybně i tyto soudem získané poznatky přispěly pak k tomu, že soudem provedený pokus o usmíření manželů byl úspěšný a došlo ke zpětvzetí návrhu a k zastavení řízení.

e/ Nejčastější a v praxi soudů běžně uplatňovanou formou součinnosti s národními výbory a společenskými organizacemi je vyžádání stanoviska národního výboru nebo společenské organizace k projednávané věci ve smyslu ustanovení § 128 odst. 1 o. s. ř. Tento zákonem stanovený předpoklad

je dostatečně využíván i v jiných než bytových věcech, v nichž je vyžádání stanoviska obligatorní. Lze tu poukázat např. na řešení věcí týkajících se vlastnictví a užívání nemovitostí, zejména sousedských sporů, sporů ze služeb poskytovaných organizacemi občanům, ve sporech o neplatnost právních úkonů (zejména z hlediska rozporu úkonu se zájmy společnosti), o vrácení neoprávněného majetkového prospěchu, ve věcech zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví ke stavbám a pozemkům a v neposlední řadě ve věcech výchovy nezletilých dětí.

Ale ani v řízení o rozvod manželství nelze v některých konkrétních věcech vyžádání si tohoto stanoviska podceňovat. Bývalý Nejvyšší soud dospěl např. v Rozboru a zhodnocení soudního rozhodování o rozvodu manželství, [Pls 4/66](#), k závěru, že by „mělo být pravidlem v případech, kdy jeden z účastníků navázal na svém pracovišti známost důvěrnějšího rázu, aby soud znal stanovisko příslušných orgánů a organizací na pracovišti k tomuto vztahu a aby jim současně připomenul, že i jejich povinností je napomáhat k upevnování manželství a rodiny a především předcházet příčinám, které mohou vést k narušování pevnosti a trvalosti vztahů k manželství a k rodině (§ 23 odst. 1 zák. o rod.)“.

Stejně tak je soudy dobře využívána možnost obracet se na národní výbory a společenské organizace s dotazy o sdělení skutečností, které mají význam pro řízení a rozhodnutí (§ 128 odst. 2 o. s. ř.). Téměř bez výjimky jsou tyto dotazy, směřující ke zjištění názoru kolektivu spolupracovníků nebo spoluobčanů na občanský a morální profil účastníků řízení, zasílány soudy v řízení o rozvod manželství, v řízení o určení otcovství a v řízení o výchově nezletilých dětí, jak na potřebu těchto dotazů bylo již dříve poukazováno v rozbořech a zhodnocení soudní praxe ve věcech rozvodu manželství, ve věcech výchovy a výživy nezletilých dětí a celkové úrovně řízení u soudů prvního stupně (Pls 4/66, [Pls 4/67](#) a Pls 5/66 bývalého Nejvyššího soudu). Podle povahy věci jsou však tyto dotazy uplatňovány i v jiných občanskoprávních věcech. Správně ovšem např. Nejvyšší soud ČR znovu upozornil ve Zprávě o průzkumu a zhodnocení přípravy ve věcech občanskoprávních, Cpj 24/72, na to, že tyto dotazy mají být jednak přesně určeny příslušnému orgánu národního výboru nebo společenské organizace a především mají být přesně a konkrétně formulovány, aby požadovanému orgánu byl zřejmý účel a rozsah požadované informace i hlediska, ze kterých má být věc hodnocena.

Je třeba si zároveň uvědomit, že národní výbory mohou uvádět zásadně jen údaje, které získaly z vlastních poznatků při výkonu své pravomoci, dále údaje národními výbory evidované anebo údaje, které se opírají o poznatky získané národními výbory při práci s občany a občanskými aktivy (občanskými výbory, domovními komisemi, domovními důvěrníky atd.). V tomto smyslu je třeba vždy uvážit potřebu vyžadovaného vyjádření, možnost zodpovězení dotazu i formulaci soudem zasílané žádosti o vyjádření.

Stanovisko národního výboru nebo společenské organizace anebo sdělené skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí (§ 128 odst. 1 a 2 o. s. ř.), zhodnotí pak soud ve smyslu ustanovení § 132 o. s. ř. ve vzájemné souvislosti se všemi ostatními prováděnými důkazy.

f/ Ze způsobu a forem součinnosti soudů s národními výbory, které občanský soudní řád předpokládá v průběhu soudního výkonu rozhodnutí, je v praxi soudů využíváno převážně jen součinnosti při zjišťování bydliště toho, komu z rozhodnutí vyplývá povinnost (§ 260 odst. 1 o. s. ř.), jakož i údaje o tom, kde je povinný zaměstnán.

Soudní praxe zaznamenává jen ojedinělé případy zajišťování dobrovolného splnění povinnosti uložené rozhodnutím povinnému v součinnosti s národním výborem nebo společenskou organizací (§ 259 odst. 2 o. s. ř.) před nařízením výkonu rozhodnutí. Tu však je zákonným předpokladem pro tuto činnost soudu, aby oprávněný o ni před nařízením výkonu rozhodnutí požádal. S takovými žádostmi se však občané na soud obracejí zcela výjimečně.

Zřídka také v praxi soudů dochází k požádání soudu o součinnost národního výboru a společenské organizace, aby již po nařízení výkonu rozhodnutí byl povinný veden k tomu, aby dobrovolně plnil, co mu rozhodnutí ukládá (§ 265 odst. 1 o. s. ř.). Třeba si ovšem uvědomit, že tento postup zásadně nepřichází v úvahu u nejčastěji prováděných soudních výkonů rozhodnutí srážkami ze mzdy, při nichž dochází k nucenému provádění srážek ihned poté, kdy je plátcům mzdy doručeno nařízení výkonu rozhodnutí (§ 282 odst. 1 o. s. ř.). Bude proto možno uplatnit postup podle ustanovení § 265 odst. 1 o. s. ř. zpravidla jen při soudním výkonu rozhodnutí způsoby uvedenými v hlavě čtvrté a páté části o. s. ř., jichž ovšem v praxi soudů přichází mnohem méně. Avšak i v těchto případech by bylo namísto této součinnosti využívat, protože s její pomocí lze předejít vyskytujícím se negativním průvodním jevům provázejícím některé druhy výkonu rozhodnutí (jako např. výkon rozhodnutí vyklizením bytu, odebráním věci, prodejem movitých věcí apod.), při nichž někdy dochází i k narušení veřejného pořádku, k maření výkonu rozhodnutí apod.

Okresní soud v Ostravě požádal např. v r. 1972 v 34 případech orgány národních výborů o součinnost při výkonu rozhodnutí a spolupráci v těchto věcech hodnotil kladně.

Také ustanovení § 272 odst. 3 o. s. ř. o výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí ukládá soudům, aby vedly povinného k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi, aniž by bylo třeba nařizovat výkon rozhodnutí. Na realizaci tohoto zákonného požadavku pamatuje také instrukce ministerstev spravedlnosti, vnitra, školství a kultury i Státního úřadu sociálního zabezpečení ze dne 7. 6. 1965 č. j. 734/65-L-MS, uveřejněná v částce 6-7/1965 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti, kterou se upravuje postup při výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí a která konkretizuje způsob součinnosti i okruh orgánů i organizací, na které se má soud obracet v zájmu vhodného působení na občany, kteří mají soudní rozhodnutí splnit.

Ustanovení § 43 odst. 2 a 3 zák. o rod. umožňuje soudům (stejně jako národním výborům) učinit ohledně nezletilých dětí, vyžaduje-li to zájem na jejich řádné výchově, odpovídající výchovná opatření (napomenutí, stanovení dohledu nebo uložení omezení). Přitom u napomenutí (§ 43 odst. 2 písm. a/ zák. o rod.) může soud požádat společenskou organizaci, aby toto opatření vykonala sama a u dohledu nad nezletilcem (§ 43 odst. 2 písm. b/ zák. o rod.) může soud toto opatření provádět za součinnosti společenských organizací. Také těchto ustanovení upravujících součinnost soudů se společenskými organizacemi je málo využíváno. Např. v r. 1973 uplatnily soudy v ČSSR tento způsob součinnosti se společenskými organizacemi jen v 18 případech.

g/ Z poznatků o řízení před státním notářstvím lze zdůraznit zejména těsnou spolupráci státních notářství s národními výbory, která je v činnosti státních notářství uplatňována důsledně a ze všech hledisek zákonné úpravy notářského řádu.

Nejvyšší soud SSR ve svém Zhodnocení účasti národních výborů a společenských organizací v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, Cpjf 22/73, správně vyjádřil poznatek, že ustanovení notářského řádu o součinnosti s národními výbory jsou ve srovnání s obdobnými ustanoveními občanského soudního řádu konkrétnější a jsou organičtější skloubeny s celkovým postupem v řízení před státním notářstvím. To je pak podkladem intenzivnější součinnosti obou těchto státních orgánů.

V průběhu řízení před státním notářstvím je notářským řádem upravována řada konkrétních způsobů a forem součinnosti s národními výbory, z nichž některé jen usnadňují postup při vyřizování projednávaných věcí (např. § 14 odst. 3 not. ř., § 80 odst. 2 not. ř., § 83 odst. 1 not. ř.), ale některé jsou nezbytným předpokladem jejich řešení. Z této druhé skupiny uváděných ustanovení notářského řádu lze poukázat zejména na ustanovení § 27 odst. 2 not. ř. (o povinnosti místních národních výborů pověřených vedením matrik oznamovat úmrtí ve svém matričním obvodu státnímu notářství),

ustanovení § 31 not. ř. (o spolupůsobení národních výborů při zjištění úplných podkladů pro rozhodnutí, především při předběžném šetření o dědictví a dědicích, při zajištění dědictví, při prodeji věci, při zajišťování hodnoty zůstavitelova majetku a při soupisu na místě samém), ustanovení § 40 not. ř. (objasnění otázek potřeb zemědělské /lesní/ výroby při projednávání dědictví se zemědělským podnikem nebo zemědělskou /lesní/ půdou), ustanovení § 63 odst. 1 not. ř. (vyjádření stanoviska k registraci smlouvy týkající se nemovitosti) a ustanovení § 81 i § 82 not. ř. (vyjádření stanoviska k otázce, kterému z přihlášených zájemců při výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti by bylo vhodné nemovitost prodat, nebo které socialistické organizaci nabídnout zemědělské pozemky, nezastavěné pozemky a stavby v soukromém vlastnictví).

Také předpisy o notářských poplatcích upravují výslovně a konkrétně (srov. § 29 zákona č. 24/1964 Sb. a § 21 vyhlášky č. 25/1964 Sb.) součinnost státních notářství (i soudů) s národními výbory při vybírání notářských poplatků.

Jednací řád pro státní notářství, vydaný instrukcí ministerstva spravedlnosti z 25. 2. 1964 č. j. 216/64-L (uveřejněnou v částce 2/1964 Sbírký instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti), ještě tuto součinnost konkretizuje. Tak je tomu např. v ustanovení § 7 tohoto jednacího řádu (součinnost při organizování a vyhlásování úředních dnů státních notářství v jednotlivých městech a obcích mimo sídlo státního notářství), nebo v ustanoveních § 39 a § 86 j. ř. (o zaslání písemností národním výborům), dále v ustanovení § 47 odst. 2 j. ř. (o uložení peněz pro neznámé nebo neznámé oprávněné), v ustanoveních § 56 – § 60 j. ř. (týkajících se úschov u okresních národních výborů vůbec), jakož i v ustanovení § 101 j. ř. (upravujícím podrobně součinnost státních notářství při evidenci majetkových převodů).

Žádosti a dotazy o vyjádření, zasílané státními notářstvími národním výborům, které odpovídají těmto zmíněným ustanovením notářského řádu a jednacího řádu pro státní notářství jsou potřebné a podle právní úpravy jsou v některých případech předpokladem pro řešení věci samé (srov. např. vyjádření stanoviska místního národního výboru k registraci smlouvy týkající se nemovitosti ve smyslu § 63 odst. 1 not. ř., nebo vyjádření orgánů národních výborů k otázkám potřeb zemědělské /lesní/ výroby ve smyslu § 40 not. ř.). I tady platí, že národní výbory mohou uvádět zásadně jen údaje, které získaly z vlastních poznatků při výkonu své pravomoci, dále údaje z vlastní evidence, anebo takové údaje, které se opírají o poznatky získané národním výborem při práci s občany a občanskými aktivy (občanskými výbory, domovními komisemi, domovními důvěrníky atd.).

Činí-li státní notářství dotazy na národní výbor ohledně jiných skutečností, jejichž zjištění notářský řád, případně jednací řád pro státní notářství neukládá, je třeba jejich potřebu a možnost jejich využití náležitě uvážit. Neměly by být vyžadovány údaje nadbytečné anebo údaje, které národní výbor nemůže odpovědně zodpovědět.

V Rozboru a zhodnocení notářské praxe v řízení o dědictví a v řízení o registraci smluv, [Pls 1/67](#) bývalého Nejvyššího soudu, projednaném a schváleném usnesením pléna bývalého Nejvyššího soudu (uveřejněném pod V/1967 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR), byla zaujata závažná výkladová stanoviska k usměrnění praxe státních notářství při aplikaci těch ustanovení notářského řádu, která upravují hlavní otázky součinnosti s národními výbory (např. § 14 odst. 3, § 29, § 37, § 40, § 63 odst. 1 not. ř. apod.). Těchto otázek se týkal i výklad obsažený v rozhodnutích uveřejněných pod č. 38/1965, č. 57/1966, č. 10/1967, č. 84/1967, č. 81/1969 a č. 11/1970 Sbírký rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR, jakož i pod č. 33/1971 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Citovaný Rozbor [Pls 1/67](#) bývalého Nejvyššího soudu (vydaný pro služební potřebu státních notářství a krajských soudů v r. 1967 jako brožura) již konstatoval, že státní notářství usilují o dobrou součinnost s národními výbory, a to především na základě úzkého osobního styku s pracovníky národních výborů, a tím také postupně dosahují lepšího vyřizování dotazů a žádostí o sdělení údajů

potřebných pro řízení před státním notářstvím. Rozbor stanovil také základní předpoklady pro zkvalitnění této součinnosti, že totiž je k ní zapotřebí větší náročnosti ze strany státních notářství a ze strany národních výborů většího pochopení významu sdělovaných údajů pro rozhodování státních notářství (např. zevrubnějšího zdůvodnění negativních stanovisek ke smlouvě o převodu nemovitostí ve smyslu ustanovení § 63 odst. 1 not. ř.).

I v současné době je nutno uvedené hodnocení a základní požadavky pro součinnost státních notářství s národními výbory (popřípadě společenskými organizacemi) pokládat za správné a výstižné.

Státní notářství také v řadě prováděných školení, společných porad a výměn zkušeností se snažila co nejvíce seznámit pracovníky národních výborů s požadavky, které jsou nezbytné k tomu, aby tato součinnost byla pro řízení před státním notářstvím účinná a plnila zákonem sledovaný účel. Je také třeba mít při této součinnosti na zřeteli potřebu urychlení a racionalizace součinnosti, aby se nestala příčinou průtahů v řízení, aby při ní nedocházelo k formálnímu hromadění různých potvrzení od jednotlivých odborů národních výborů a jiných orgánů (např. při shromažďování podkladů pro ohlášení smlouvy k registraci) a v důsledku toho pak někdy i k oprávněné kritice v praxi zavedeného postupu při této součinnosti ze strany občanů. Této zdlouhavosti postupu při sdělování a potvrzování různých údajů, potřebných pro řízení před státním notářstvím, by mnohdy zabránilo např. soustředění této agendy u některého z odborů národního výboru i ujasnění si toho, zda a v kterém stadiu řízení před státním notářstvím je vyjádření stanoviska národního výboru nebo sdělení jeho údajů zapotřebí.

Např. v řízení o registraci smluv je v praxi státních notářství zapotřebí si zřetelně ujasnit jednak při sepisování listin o právních úkonech občanů a dále pak při řízení o registraci smluv, které údaje jsou podkladovými údaji pro sepsání listiny (zpravidla notářského zápisu), která vyjádření a údaje jsou již zákonným předpokladem pro provedení řízení o registraci smlouvy (např. vyjádření místního národního výboru obce, kde je nemovitost, ve smyslu ustanovení § 63 odst. 1 not. ř., které musí být již ke konkrétní smlouvě a k jejímu obsahu) nebo prokazováním skutečností potřebných k přezkoumání platnosti smlouvy (§ 63 odst. 1 not. ř.), anebo posléze až podkladem pro správné vyměření notářského poplatku z převodu nemovitosti (např. údaj o obecné ceně nemovitosti, pokud účastníky smlouvy byla ujednána kupř. cena nižší než cena obecná).

I když lze součinnost státních notářství s národními výbory hodnotit kladně a třeba konstatovat oboustrannou snahu těchto orgánů o rozvíjení a prohlubování součinnosti, zůstávají tu jednak možnosti pro uplatňování této součinnosti i formou vstupů národních výborů do řízení před státním notářstvím a dále i možnosti lepšího zorganizování a skloubení jednotlivých úkonů této součinnosti při vyřizování žádostí a návrhů podaných občany.

Nelze také paušálně již předem vylučovat i možnost součinnosti státních notářství se společenskými organizacemi, popřípadě i vstupu těchto organizací do řízení před státním notářstvím. Lze tu poukázat např. na to, že třeba ke zjišťování okruhu dědiců zůstavitele, který žil ve velkém městě a dosud pracoval, přispěje spíše dotaz na ZV ROH než na příslušný obvodní národní výbor, že osobní údaje o zemřelém družstevníkovi bude v některých případech lépe znát některá z komisí výrobního nebo jednotného zemědělského družstva než místní národní výbor a že i na vstupu do řízení o dědictví po zemřelém členu družstva by mohla mít družstevní organizace zájem.

Součinnost státních notářství s národními výbory by se měla stát předmětem pravidelného projednávání a hodnocení za určité období (např. za roční období) ze strany vedoucích státních notářů společně s odpovědnými funkcionáři okresních národních výborů. To by plně odpovídalo významu této součinnosti, který vyplývá z právní úpravy notářského řádu, i tímto předpisem stanovené povinnosti vedoucích státních notářů odpovídat za řádné plnění úkolů státního notářství (

§ 6 odst. 1 not. ř.).

h/ Také institut upozornění soudem (státním notářstvím), jež je zasíláno organizacím a orgánům, byly-li v občanském soudním řízení nebo v řízení před státním notářstvím zjištěny nedostatky, jež vedly nebo by mohly vést k ohrožení nebo porušení práv, popřípadě i ke vzniku sporu, se v praxi soudů a státních notářství nestal zatím účinným nástrojem k odstraňování a pranýřování nedostatků zjištěných v průběhu řízení u soudu (státního notářství) v činnosti jednotlivých orgánů a organizací, jak to mají na zřeteli ustanovení § 65 o. s. ř. a § 4 odst. 3 not. ř. Důvodová zpráva k občanskému soudnímu řádu (k zákonu č. 99/1963 Sb.

) např. při jeho vydání

zdůrazňovala potřebu zajistit, aby se orgány a organizace důsledně těmito upozorněními zabývaly a nenechávaly je bez odpovědi.

V praxi soudů k těmto upozorněním dochází, avšak v poměrně malém počtu případů; např. zpráva krajského soudu v Ostravě uvedla příklady tří okresních soudů, z nichž v období let 1967 - 1972 jeden vykazuje jen pět, druhý jedenáct a třetí třicet případů upozornění. Tato upozornění nejsou také mnohdy přesně formulována, a proto také sdělení orgánů a organizací na tato upozornění neobsahují vždy konkrétní opatření k odstranění zjištěného nedostatku (§ 66 odst. 1 o. s. ř.); není využíváno ani vyrozumění nadřízeného orgánu či organizace (§ 66 odst. 2 o. s. ř.).

V praxi státního notářství se zapomíná, že i v řízení před státním notářstvím lze ve smyslu ustanovení § 25 not. ř. uplatňovat ustanovení § 66 o. s. ř. a požadovat, aby orgány nebo organizace upozornění státního notářství projednaly, sdělily, jaká opatření učinily k odstranění zjištěného nedostatku, a že se případně lze obrátit i na nadřízenou organizaci nebo nadřízený orgán.

Bylo by ovšem chybné používat upozornění podle ustanovení § 65 o. s. ř. a § 4 odst. 3 not. ř. v případech nedostatků, o kterých sice v řízení u soudu nebo u státního notářství byla zmínka, účastníci řízení o nich hovořili, ale které nebyly soudem (státním notářstvím) zjištěny. Naproti tomu však není správné omezovat upozornění podle ustanovení § 65 o. s. ř. a § 4 odst. 3 not. ř. jen na případy, kdy již k ohrožení konkrétního práva došlo, nebo chápat tento institut jen jako prostředek procesní prevence k zabránění konkrétního hrozícího sporu; postačí tu možnost takového ohrožení práva.

Institut upozornění podle ustanovení § 65 o. s. ř. a § 4 odst. 3 not. ř. se při jeho využívání v praxi soudů (státních notářství) osvědčuje, je však třeba jej aplikovat ve větší míře a učinit z něho jeden z účinných nástrojů k odstraňování zejména příčin sporů a kolizí v občanskoprávních vztazích a zjištěných negativních jevů vůbec. I v práci soudů (státních notářství) je třeba mít na zřeteli úkony obsažené v rezoluci XIV. sjezdu KSČ, v níž se také zdůrazňuje zpřísnění hledisek odpovědnosti a boj za pořádek a kázeň v národním hospodářství i v ostatních oblastech společenského života.

Jako příklady vhodných upozornění lze uvést ze zprávy krajského soudu v Ostravě postup okresního soudu v Novém Jičíně, který zaslal některým hospodářským organizacím upozornění na nedostatečná poučení, kterých se dostávalo pracovníkům - nočním hlídačům, přijímaným z řad důchodců, nebo postup okresního soudu v Opavě, který upozorňoval na nedostatek kontroly v některých provozovnách přidružené výroby v JZD, na případ překročení pravomoci při vydání povolení k provozování soukromé výrobní činnosti apod.

3. Národní výbory a společenské organizace a jejich součinnost se soudy a státními notářstvími

Dosáhnout podstatnou změnu v součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a

společenskými organizacemi v občanském soudním řízení a v řízení před státními notářstvími není ovšem možné, pokud bude tato součinnost chápána jako záležitost víceméně jednostranná, užitečná jen pro činnost soudů a státních notářství, zatím co druhé zúčastněné jen nadbytečně zatěžuje nebo dokonce přesouvá na ně část povinností a odpovědnosti, které jim nenáleží.

Rozvinutí této součinnosti závisí jak na iniciativním uplatňování a využívání jejích různých způsobů a forem, tak na přijetí a plnění závěrů ústředních a řídicích orgánů národních výborů a společenských organizací k této problematice.

Výchozím bodem pro taková opatření ústředních a řídicích orgánů národních výborů a společenských organizací je především již zdůrazněný závěr rezoluce XIV. sjezdu KSČ o tom, že dodržování a upevňování socialistické zákonnosti, státní i občanské kázně a úcta k právům se musí stát záležitostí všech státních a hospodářských orgánů, společenských organizací a občanů. Prohloubení součinnosti napomáhají závěry, které přijal Ústřední výbor Národní fronty ČSSR na svém zasedání dne 12. 9. 1973, v nichž je zdůrazněn úkol zesílení právní výchovy členů společenských organizací a jejich prostřednictvím i ostatních občanů a rozvíjení spolupráce základních organizací (zejména ROH, SSM, ale také družstevních organizací) s mocenskými státními orgány, tedy také s orgány justičními.

Pokud jde o usměrnění činnosti orgánů národních výborů, lze poukázat např. na části směrnice ministerstva školství a kultury z 10. 7. 1964, č. j. 31156/64-L, vydané k provedení vládního nařízení č. 59/1964 Sb. o úkolech národních výborů při péči o děti (uveřejněné pro soudy jako sdělení č. 17 v částce 8/1964 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti). Tato směrnice obsahuje úpravu postupu místních i okresních národních výborů (a jejich jednotlivých orgánů) jak při podávání zpráv a zasílání údajů soudům, tak i při podávání návrhů na zahájení občanského soudního řízení (např. čl. 8, 17, 19, 21 směrnice), při zastupování před soudem (čl. 35 směrnice) atd. Také již zmíněná společná instrukce ministerstev spravedlnosti, zdravotnictví, vnitra, školství a kultury a Státního úřadu důchodového zabezpečení ze dne 7. 6. 1965 (č. j. 734/65-L ministerstva spravedlnosti), jež byla uveřejněna pod č. 4 v částce 6-7/1965 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti, obsahuje úpravu konkrétních způsobů součinnosti místních národních výborů i okresních národních výborů a jejich jednotlivých orgánů se soudy při výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí. Součinností orgánů národních výborů se soudy se zčásti zabývají také např. metodické pokyny ministerstva práce a sociálních věcí ČSR vydané v r. 1973 k provádění zákona č. 50/1973 Sb. o pěstounské péči; tyto metodické pokyny byly pro soudy uveřejněny jako sdělení č. 16 v částce 11-12/1973 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR.

Ústřední rada odborů vydala dne 29. 7. 1964 směrnice o účasti ROH v občanském soudním řízení, týkající se vstupu odborových organizací a orgánů do občanského soudního řízení i ostatních druhů součinnosti odborových orgánů se soudy v občanském soudním řízení (uveřejněné pro potřeby odborových orgánů ve Zpravodaji ROH, vydávaném ÚRO, a pro informaci soudů a státních notářství jako sdělení č. 39 v částce 11/1964 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti). Na tyto směrnice ÚRO poukazovala i Zpráva o zatímních zkušenostech z průzkumu o účasti národních výborů a společenských organizací v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím, Prz 32/66 bývalého Nejvyššího soudu. Uvedené směrnice ÚRO z 29. 7. 1964 nebyly sice zahrnuty do souhrnného přehledu směrnic ÚRO „jimiž se stanoví příslušnost odborových orgánů vyplývající z ustanovení některých právních předpisů“, jenž byl pro informaci odborových orgánů uveřejněn ve Zpravodaji ROH č. 7/1970, jsou však nadále platné a byly nyní opětovně uveřejněny ve Zpravodaji ROH č. 3/1974 s tím, aby se s nimi odboroví funkcionáři seznámili.

Také předsednictvo Ústředního výboru bývalého Československého svazu mládeže vydalo dne 10. 2. 1965 Zásady pro účast ČSM v občanském soudním řízení (které byly pro informaci soudů uveřejněny jako sdělení č. 36 v částce 11/1965 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti). Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže se dosud v pokynech určených základním organizacím a vyšším

orgánům SSM zabýval jen otázkou vysílání společenských žalobců a obhájců z řad členů SSM k trestnímu řízení a otázkou přebírání společenských záruk za obžalovaného v tomto řízení (usnesení 40. schůze předsednictva ÚV SSM z 9. 6. 1972).

Ústřední orgány jiných společenských organizací (např. Ústřední rada družstev, Československý svaz žen a Svaz družstevních rolníků) podle dosud získaných poznatků zatím činnost svých organizací a orgánů v otázkách součinnosti se soudy (státními notářstvími) v občanském soudním řízení (v řízení před státním notářstvím) žádným interním předpisem neusměrnily.

Žádoucí by bylo cílevědomě a s plnou znalostí věci usměrnit v tomto směru zejména činnost národních výborů.

Poznatky z praxe soudů a státních notářství zatím ukazují, že informovanost o této problematice je v řadách funkcionářů a pracovníků uvedených orgánů a organizací velmi malá.

Součinnost se soudy a státními notářstvími je dosud převážně chápána jako pomoc soudům a státním notářstvím při zjišťování podkladů potřebných pro řízení sdělováním různých údajů k dotazům soudů (státních notářství) nebo na nejrůznějších dotaznících, anebo je nesprávně úzce chápána jen jako možnost uplatňování institutů trestního řízení soudního (převzetí záruky za obžalovaného, vysílání společenského obhájce do tohoto řízení), které se jeví konkrétnějšími a k „prospěchu“ jednotlivých členů organizací, jichž se věc týká, zatímco účast a jiné formy součinnosti v občanském soudním řízení (v řízení před státním notářstvím) jsou v praxi velmi málo známy.

Vedle zajištění podstatně větší informovanosti funkcionářů národních výborů a společenských organizací o právní úpravě občanského soudního řádu (zákona č. 99/1963 Sb. ve znění zákona č. 158/1969 Sb. a zákona č. 49/1973 Sb. je pak třeba věnovat pozornost i tomu, aby bylo podstatně více využíváno možnosti podávat návrhy na zahájení občanského soudního řízení (popřípadě řízení před státním notářstvím) a vstupovat do těchto řízení. I v této otázce nelze přehlížet potřebu pomoci funkcionářům těchto orgánů a organizací získat určité praktické zkušenosti s podáváním návrhů na zahájení řízení nebo se vstupem do řízení.

Např. zpráva Městského soudu v Praze kladně hodnotí tu skutečnost, že Národní výbor hl. m. Prahy ve spolupráci s Městským soudem v Praze vybavil všechny obvodní národní výbory v Praze vzory návrhů na zahájení občanského soudního řízení i dalších podání týkajících se úkonů v tomto řízení.

I když počet návrhů na zahájení občanského soudního řízení podávaných národními výbory je zatím malý, lze již ze zkušenosti některých soudů dovodit účelnost a užitečnost praxe těch národních výborů, v jejichž činnosti se uplatňování těchto návrhů k řešení naléhavých otázek souvisících s jejich agendou stalo poměrně běžným.

Městský soud v Praze ve své zprávě o hodnocení účasti národních výborů a společenských organizací konstatoval např., že obvodní národní výbory v Praze využívaly již od počátku účinnosti občanského soudního řádu (od r. 1964) návrhů na zahájení občanského soudního řízení zejména ve věcech bytových, což bezprostředně souviselo s nesnadnou bytovou situací hlavního města a tedy se zvýšeným zájmem orgánů národních výborů na účelném využití bytového prostoru. V uplynulých třech letech šlo např. o řadu návrhů směřujících k uvolnění bytů po osobách, které bez povolení čs. úřadů zůstaly v cizině a jejichž užívací práva k bytům sice zanikla podle ustanovení zákonného opatření č. 15/1970 Sb., ale žalobami o vyklizení byl u soudu uplatňován nárok na uprázdnění bytů proti těm osobám, které v nich bydlely nadále se souhlasem emigrujících uživatelů těchto bytů. V otázkách bytových uplatňovaly obvodní národní výbory v Praze dále návrhy ve věcech, které se týkaly zrušení práva osobního užívání bytů podle ustanovení § 184 o. z., nebo žaloby o vyklizení bytů užívaných bez právního důvodu, když na osoby v nich bydlící nepřešlo právo osobního užívání bytu ze

zákona ve smyslu ustanovení § 179 odst. 1 o. z. V uvedených bytových věcech bylo např. v r. 1972 podáno národními výbory u obvodních soudů v Praze celkem 140 návrhů. Městský soud v Praze ve své zprávě hodnotil také, že podáváním těchto návrhů obvodní národní výbory převážně správně v konkrétních věcech uplatňovaly zájem společnosti na ekonomickém využívání bytového fondu; připomínal ještě, že by tyto návrhy měly být uplatňovány i v dosti často se vyskytujících případech neshod a nesrovnalostí týkajících se např. užívání částí bytů, jejich příslušenství anebo sporů mezi nositeli společného užívání bytů podle ustanovení § 172 a násl. o. z.

Uvedené celkem kladné poznatky a zkušenosti o součinnosti soudů s národními výbory ve věcech bytových v jednom z krajů nelze však takto konstatovat i u dalších soudů v ČSR nebo SSR a zejména málo poznatků je z jiných než bytových věcí.

Nejvyšší soud SSR ve svém Zhodnotení účasti národních výborů a společenských organizací v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, Cpj 22/73, správně poukazoval i na jiné případy, v nichž by bylo třeba uplatňovat návrhy na zahájení občanského soudního řízení jako např. žaloby o určení vlastnických vztahů k nemovitostem, které se jeví spornými v souvislosti s výkupem pozemků státem nebo při jejich vyvlastňování, dále na případy žalob o neplatnost smluv, které zjistí orgány národních výborů v souvislosti s otázkou oceňování nemovitostí, ochranou zemědělského půdního fondu apod.

V otázkách vstupů národních výborů a společenských organizací do občanského soudního řízení nebo do řízení před státním notářstvím je základním sledovaným účelem častější uplatňování a využívání těchto procesních institutů ze strany orgánů národních výborů a společenských organizací. Nejvíce případů vstupů do řízení lze zaznamenat u základních organizací ROH; při různých ostatních způsobech součinnosti, zejména při předcházení manželským sporům a při pohovorech mezi nimi, kladně některé krajské soudy (např. krajský soud v Ostravě a krajský soud v Praze) hodnotí iniciativu orgánů Československého svazu žen.

Přes snahu co nejvíce podpořit účast národních výborů a společenských organizací na řízení nebyl by na místě vstup do řízení v případech, kdy se občan nebo člen organizace obrací na národní výbor či společenskou organizaci s podnětem ke vstupu do řízení, a tento jeho postup je motivován jen snahou „zlepšit si postavení“ v řízení. Na tento poznatek na podkladě některých konkrétních případů správně poukazovala např. zpráva krajského soudu v Českých Budějovicích. Zájem společnosti musí být při úvaze o vstupu do řízení rozhodujícím důvodem.

Politické a společenské důvody této potřebné součinnosti národních výborů a společenských organizací se soudy (státními notářstvími) byly již zdůrazněny v části I./ tohoto zhodnocení. Významnou otázkou, se kterou se musí orgány národních výborů a společenských organizací v otázce součinnosti se soudy a státními notářstvími vypořádat, je ovšem to, aby uplatňování této součinnosti braly za svou záležitost, aby ji chápaly jako jednu ze složek své činnosti a pociťovaly tak díl své spoluodpovědnosti za to, jak je tento institut právní úpravy uváděn v život. Na soudech a státních notářství pak je, aby v tomto smyslu vytvářely národním výborům a společenským organizacím všechny předpoklady k tomu, aby se jejich záměrům k uplatnění návrhu na zahájení řízení nebo ke vstupu do řízení v jednotlivých případech dostávalo vždy všestranné právní pomoci.

III.

Závěry a opatření

Z provedeného hodnocení součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím vyplývají zejména tyto závěry:

1/ Podle shodných poznatků Nejvyššího soudu ČSSR, nejvyšších soudů republik a krajských soudů v ČSR a SSR nejsou ustanovení občanského soudního řádu a notářského řádu o součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi uspokojivě využívána; to platí zejména o podávání návrhů národními výbory na zahájení občanského soudního řízení (řízení před státním notářstvím) a o účasti národních výborů a společenských organizací v řízení.

Příčiny dosavadního malého využívání zákonných ustanovení o této součinnosti spočívají jak v nedocenění politického významu součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi ze strany pracovníků a funkcionářů všech státních orgánů i společenských organizací, tak také v tom, že funkcionářům národních výborů a společenských organizací po jejich zvolení do funkcí nebylo vždy zajištěno postačující seznámení se zákonnými ustanoveními upravujícími tuto součinnost a že ani při výkonu funkce nezískali zatím zkušenosti s uplatňováním těchto ustanovení, ale v nemenší míře i v tom, že ani ze strany soudů a státních notářství nebylo v občanském soudním řízení a v řízení před státním notářstvím vyvíjeno dostatečné úsilí o uvádění zákonných ustanovení o součinnosti s národními výbory a společenskými organizacemi do života.

2/ V součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi je však třeba spatřovat trvalý úkol a běžnou metodu činnosti všech těchto orgánů a organizací, jimiž se realizuje významný úkol zapojovat pracující a jejich organizace do plnění úkolů státu a jeho orgánů.

Platná zákonná úprava, jejímž cílem je zajistit účast lidu na řízení státu pomocí konkrétních právních ustanovení, poskytuje dostatek možností i vhodných příležitostí k prosazení zájmů společnosti v občanskoprávních, rodiněprávních a ostatních vztazích formou aktivní účasti národních výborů i společenských organizací v řízení před soudem a státním notářstvím.

3/ Uplatnění zákonné zásady, že soudnictví v ČSSR se vykonává za široké účasti pracujících a že soudy (státní notářství) při plnění svých úkolů postupují v úzké součinnosti s národními výbory a dobrovolnými společenskými organizacemi pracujících, vyžaduje podstatnou změnu v přístupu k této součinnosti jak u soudů a státních notářství, tak u národních výborů a společenských organizací.

Součinnost soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi nemůže spočívat jen v pomoci těchto orgánů a organizací soudům a státním notářstvím při zjišťování skutečného stavu v souvislosti s projednávanými věcmi u těchto justičních orgánů, nýbrž se musí stát prostředkem k tomu, aby národní výbory a společenské organizace, jako představitelé zájmů společnosti, mohly svá stanoviska a návrhy k řešení konkrétního právního vztahu vyjadřovat v širší míře přímo při projednávání věcí soudem (státním notářstvím) a tím se zároveň podílet i na výchovném působení na účastníky řízení i ostatní občany.

Ke zlepšení dosavadního stavu součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi na úseku občanskoprávního soudnictví a činnosti státních notářství je žádoucí, aby:

A/ soudy a státní notářství

a/ hodnotily pravidelně stav součinnosti soudů a státních notářství s národními výbory a společenskými organizacemi v okresech a krajích vždy za určité časové období a společně s těmito orgány a společenskými organizacemi učinily konkrétní opatření k odstranění příčin nedostatků v této součinnosti;

b/ v každém vhodném případě, v němž lze mít za to, že by bylo v zájmu společnosti, aby národní výbor podal návrh na zahájení řízení (pokud soud nemůže zahájit řízení bez návrhu), nebo aby

národní výbor, popřípadě společenská organizace vstoupily do řízení, upozornily tyto orgány a organizace na možnost a potřebu využití zákonných oprávnění. Přitom je zapotřebí poskytovat národním výborům a společenským organizacím konkrétní právní pomoc při uplatňování všech způsobů a forem součinnosti se soudy a státními notářstvími, aby byly v co největší míře v praxi národních výborů a společenských organizací účinně využívány;

c/ seznámily v rámci právní propagandy funkcionářský aktiv národních výborů a společenských organizací s obsahem zákonných ustanovení o součinnosti se soudy a státními notářstvími s důrazem na jejich politický obsah;

B/ národní výbory a společenské organizace, případně i orgány Národní fronty ČSSR uvážily potřebu zařadit do plánů úkolů i hodnocení součinnosti se soudy a státními notářstvími, organizační zajištění odpovídajícího stupně informovanosti svých funkcionářů a pracovníků o právní úpravě této součinnosti, o jejich cílech a způsobech jejího uplatňování a také přijetí odpovídajících opatření se zřetelem na situaci v místě (např. i se zaměřením na určité společenské vztahy, v nichž je vzhledem k místní situaci zapotřebí intenzivněji uplatňovat zájem společnosti);

C/ ústřední a řídicí orgány národních výborů a společenských organizací, jakož i Národní fronty ČSSR uvážily potřebu vydat pro národní výbory a společenské organizace pokyny, věnované otázkám součinnosti se soudy a společenskými organizacemi a správné aplikaci ustanovení občanského soudního řádu a notářského řádu v praxi národních výborů všech stupňů a základních organizací i vyšších orgánů společenských organizací.

- 1) Úplné znění tohoto zákona se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 19/1970 Sb.
- 2) Úplné znění občanského soudního řádu se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 162/1973 Sb.
- 3) zákon č. 95/1963 Sb. ve znění zákona č. 158/1969 Sb.
- 4) Viz Sbírku soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1971, str. 387.
- 5) Viz Sbírku soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1974, str. 428.
- 6) Viz č. 59/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 542.
- 7) Viz č. 1/1974 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 7.
- 8) nyní ve znění nařízení vlády ČSSR č. 99/1971 Sb.
- 9) O takový případ jde i tehdy, uplatňuje-li národní výbor u soudu nárok vyplývající z potřeby zabezpečení nebo správy majetku zajištěného ve smyslu § 374 odst. 1 tr. ř. (srov. i instrukci ministerstva financí o zabezpečení a správě zajištěného majetku a prozatímní správě a realizaci majetku nabytého státem ze 16. 3. 1966, č. j. 314/9.000/66, jež byla oznámena v částce 9/1966 Sb.).